

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XXVIII. Politica agendi ratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

suauerunt. Frequentata demde cælestium cogitatio, vnicumque studium placendi Deo: sic enim vilescunt humana, nec gratiam aut beneuolentiam captabimus hominum, solius Dei contenti.

CAPVT XXVIII.

Politica agendi ratio.

Quæ res ingentem diffidentiam parit, mutuæque alienationis vel inter primas causa est; maximè vbi hæc ratio innotescit, quam diu celare in tam varijs ductorumque factorumque obseruatoribus impossibile est. atque hinc perpetua quædam nascitur diffidentia, vt in illo quasi iusto metu, dum seu Superiores, seu inferiores detinentur, nihil sperari possit boni.

Nam si Superior hoc malo laborat, frustra genuinam conscientia rationem sperabit. nemo ad hunc vt ad patrem & medicum recurret. omnes vt minùs sincerù, & cui fidi non possit, aut secretiora credi, auersabuntur. contingitque illis, vt dum affectu plano sinceroque res tractant, fidem tamen non inueniant: quòd resecta semel politica agendi ratio perpetuam ingeneret suspicionem nulla arte eluendam. Agit seuerè? seueritate sua displicet. mollior & benignè? seueritatem his regi arbitran-

trantur, animumque alieniorem, & fraudibus dolisque vicinum. tegitur nimirum hoc cinere ignis, paulò post in flammam & incendia erupturus; integunturque pulchro hoc velamine nocitura venena, si quis propius tangat.

Iam adulationibus omnia plena videas, exulat candor, & è politico Superiorum ingenio, reliquorum finguntur mores: ut secularis iam Principis aulam, alienissimam à religiosa familia reperias.

Atque hinc in Superioribus imperia nascuntur sæcularia; in inferioribus ferulis obsequentia. dolis interim fraudibusque plena sunt omnia; & ille iam prudentissimus habetur, qui solertissimè socium circumuenit. veris falsisque rebus, aut calumnijs etiam ac criminationibus, iuxta habetur; res modò votis respondeat. solertia proinde, ac quadam sæculari agendarum rerum dexteritate, simulataque benevolentia, ac ementita sæpiùs pietate tota Religio continetur. verba amorem præferunt, intus aluntur odia. externa benevolentia animorum dissensiones, improbasque & Religiosis indignas æmulationes regunt, dum suis singuli commodis student, & per aliorum emendatas extrinsecus amicitias, gradum sibi ad optata struunt. inani-

bus

bus plurimos pollicitationibus, vanaque
 speludentes; solis ferè verbis diuites, nisi
 qua parte aliorum promotiones votis cogi-
 tationibusque suis subseruiunt. Habes in
 hanc rem illud Gregorii: *Est speciale dupli-*
cium malum, quia dum peruersa & duplici
actione ceteros fallunt, quasi prestantius ceteris
prudenter se esse gloriantur: & quia districtio-
nem retributionis non considerant, de damnis
suis miserè exultant. audiant quomodo super il-
los propheta Sophonias vim diuinae animaduer-
sionis intendat dicens, Ecce dies Domini venit
magnus & horribilis, dies illa, dies ira, dies tene-
brarum & caliginis, dies nebula & turbinis, dies
tuba & clangoris super omnes ciuitates munitas,
& super omnes angulos excelsos. Quid enim per
ciuitates munitas exprimitur nisi suspecta men-
tes, & fallaci semper defensione circumdatæ? Et
quid per excelsos angulos, nisi duplicitas mentis
intelligitur? Dies igitur Domini, vindicta atque
animaduersionis plena, super ciuitates munitas
& super excelsos angulos venit, quia ira extre-
mi iudicij humana corda defensionibus contra
veritatem clausa destruit, & duplicitatibus in-
uoluta dissoluit.

*Pass.
par. 3.
cap. 12.*

Si inferior vitio hoc tenetur, omni apud
 Superiorem fide caret. nihil illi tutò cer-
 toque credet. verebitur omnia, nec vera
 dicenti fidem adhibebis, omniaque eius
 dicta

dicta factaque, licet à virtute profecta, in deteriorem partem interpretabitur.

Quòd si vtrumque malum hoc possiderit, nusquam fides, dolis verò mutis, que adulationibus plenissima reperias, conspirationibus etiam, fallacibusque in optimos non rarò machinationibus, quæ ad euertendos maximos etiam viros sufficiant. Neque interim inter eos qui politico hoc spiritu aguntur, certa aut fides, aut animorum coniunctio consistere potest: cum enim è suo iudicio metiantur alios, timoribus referta sunt omnia, verentur dolos quales animo se suo fouere sciunt, neque diutiùs externæ huic coniunctioni inhaerent, quàm commodis eam suis vtilem sibi fore persuaserint: quæ vbi consecuti fuerint, in aperta mentitus hic amor abit odia.

Signa in his vides animi, sibi ac virtuti diffidentis. qui si virtute excultus foret, nò descenderet ad has fraudes artificiaque: cum sat multa domi suæ nata ornamenta ad maiora haberet. quibus dum se destitutum videt, confugit ad hæc externa, & à sæcularibus mutuatur, quò se consiliaque sua tueatur. quo fit vt sola iam vestis Religionem, reliqua sæculum loquantur. exultat exinde omnis candor sinceritasque
reli-

religiosa, charitatis custos : succedunt fucata, pulsaque veritate è perpetuis mendacijs intertexta verba. laudant, assentiuntur, ampla promittunt; alia omnia cogitanda sunt, & sponsonibus aduersantia: vt laudasse, damnasse; sponsondisse, negasse sit.

Iam quid indignius viro Christiano, Religioso, (cuius vniuersa professio habitusque simplicitatem candoremque loquitur) quàm continuis contexta oratio mendacijs? parui hæc animi sunt, sibi que virtuti que suæ diffidentis. generosa mens antè vitam ponit, quàm illam mēdacio commaculet. nescit magni animus mentiri, pusilli & muliebris pectoris mendacia sunt.

Et meticulosos ferè hos, immites ac crudeles reperies, vbi rerum potiti fuerint. neque in vllos magis insurgunt ac sæuiunt, quàm quos paribus fallacijs ad maiora conniti vident, conscij fallaciarum animique sui, veriti ne paribus aliorum dolis circumueniantur & corruant, quibus ipsi iam antè non vnum in fraudulenta præcipitia impulerunt.

Scinditur hinc vniuersim mutua charitas: qua vna Religio omnis stare consuevit. nam vbi fiducia, candor, veritas exulât, mutuam etiam charitatem exulare necessum

Ecclesi.
28.

sum est. Hinc dura illa Sapientis imprecatio: *Sufurro & bilinguis maledictus: multos enim turbat pacem habentes.*

Nascuntur demum partium studia, & dum politico magis spiritu, quàm Religionis amore feruntur, solerti singuli prudentia illis adhærent & ablandiuntur, quos conatibus suis vtilis fore arbitrantur: reliquos negligunt ac contemnunt. è quorum neglectu ac cõtemptu parem in aliis neglectum, ac contemptum sequi proclive ac quasi necessum est: vt iam in partes toti descendant, in mutuas animorum alienationes, mutuorum consiliorum ac conatum subuersiones, in sociarum amicarumque sibi partium promotiones, alienarum depressiones. denique tanquam aduersaria ac inimica acie pro se quisque pugnat, ferturque in alios tanquam in iuratos conatum suorum hostes; ex infidelis tamen plurimum, quod proprium atque adnatum huic spiritui est: quæ si non successerint, ad aperta etiam arma odiaque decurritur. nec iam vltra Religio, sed inimica stant in vna domo, ac sub eiusdem Religionis signis agmina, eo nocentiora, quo magis domestica. nam ab extraneis non magno fors se quis negotio conatuetur, à domestico hoste difficile, ac

propè

propè impossibile est: cùm mutuus conui-
 ctus, mutua colloquia, nihil propè tectum
 patiantur, mutuaque consilia priuati rete-
 gant parietes; vt omnia, etiam tutissima
 suspectissima sint, secretissima periculis
 plena, vt vix iam sibi ipsi quis credat. ocu-
 lata arbitrantur omnia, ac in cubiculi sui
 pariete thalamoque aduersarios verentur
 oculos. Sanè in vultu, mutuoque prospe-
 ctu profutura, aut nocitura legunt. tan-
 tum in omnem indagandorum consiliorũ
 partem solertissima hæc valet improbitas:
Verba nimirum bilinguis quasi simplicia, & Prou.
18.
issa perueniunt usque ad interiora ventris.

Misera planè Religionis conditio, cùm
 spiritu hoc semel imbuta, ac quasi posses-
 sa, veteri pulsa charitate, simplicitate, can-
 dore, politicis hisce statibus, tanquam flu-
 ctibus in profundum, ac interitum sui ra-
 pitur. quo magis fugienda ac detestanda
 hæc pestis est, ingentibusque animis in hæc
 mala insurgendum. nec superfedendum
 labori, donec stirpitis grande hoc malum
 euellatur, vt ne vestigia quidem spiritus
 huius remaneant quòd si euellendi mitior
 clementiorque desit via, ferro etiam sæ-
 uiendum, & partium sectionibus. ingens
 pietas est secare & vrere, nec noxiæ parti
 parcere, vt vniuerso periclitanti corpori

G g suc-

fuccurras: noxiaque è contra & crudelis
clementia est, perituræ & noxia parti
parcere, qua reliquum pereat corpus.

Exurgit demum ex his ambitio: nam
ubi semel à politico hoc spiritu genuinus
& primogenius subactus ac deprellus spi-
ritus est, ac tanquam in languido quodam
sopore conssepultus iacet; nil reliquum est
quam vt singuli ad prima quaque magni-
que illustria in Religione munia contem-
dant: ad quæ vt aliquando pertingant, ca-
ptanda eorum gratia est, quorum fauor
operaque utilis ad propositum sibi finem
esse queat. quæ res ad indignissima que-
que tales impellit, dum se variorum mo-
ribus ingeniisque & à Religione alienis
accommodare coguntur, plurimaque fer-
uilibus planè ingenij munia obire, volunta-
tibusque etiam aliorum non rarò parum
religiosis morem gerere, ne nimirum alie-
nos aduersariosque patiantur, quorum
opera studioque in votorum suorum deli-
deriorumque consecutionibus egere se
arbitrantur.

Inconstans omnis politicus est, nulli cer-
tæ personæ aut rei inhærens. si commoda
ferant, ad contraria prioribus vita propen-
detur, damnabit probata, iterumque lau-
data damnabit. idque in aeterno quodam
metu

metu. *Possedit enim timor hypocritas.* cū *Isaia 53*
 iisdem artibus circumueniri metuat, qui-
 bus alios in fraudem impulit. Accedit per-
 petuus timor, ne fors in apertum doli
 erumpant, quos in tanta mutuo conuiuē-
 tium sibi ingeniorum varietate & solertia,
 diu tegere impossibile est. Et iusto sanè Dei
 iudicio, suis ferè politici capiuntur artibus,
 retibus implagantur suis, politicis suis,
 tanquam veneno, ense, fune suo. neque
 diu tales in alta pace esse possunt. *Gaudium Iob 20.*
 enim *hypocrite ad instar puncti.* nec potest
 ibi solidum esse gaudiū, vbi perpetuis ven-
 tis fluctibusque perpetuæ coguntur tem-
 pestates.

Similes politici sunt purpurissa & stibio
 formam mentientium. ementita enim
 verborum beneuolentia humanitatem
 amicitiamque mentiuntur, quibus crude-
 litatē & infidos tegunt animos: vt meritò
 quis dicat sepulcra dealbata, monumenta
 marmore tecta. retege, intus latent sordes,
 quæ pedore suo vicina remotaque com-
 pleant. Hinc grauis illa Sapientis intermi-
 natio: *Va duplici corde, & labiis scelestis.* *Sce- Eccl. 2.*
 lesta sanè politicorum labia sunt, quæ sub
 melle & saccaro venena tegunt, sub molli
 sponsa nouaculam premunt, sub roseo
 ore & labris virus iaculantur, sub lilio &

G g 2

viola

viola toxica recondunt. à quorum ore cadunt barbara illa verba, Si violanda fides regnandi causa violanda est. Et sanè nihil tam sanctum, quod mens politicis imbuta opinionibus non violet, si proposito sibi fini aduersari putauerit. suus enim cuique politico honor, emolumentum suum, pro summo bono est: minusque veretur offensam magni Dei, quam propositæ sibi rei frustrationem. ut iure detestetur hos Sapiens

- Prov. 8.* *Arrogantem & superbum & os bilingue detestor.* quæ ergo poterit esse spes hypocritarum.
- Iob 27.* *Nunquid Deus audiet clamorem eius, cum conerit super eum angustia: aut poterit in Omnipotente delectari, & inuocare Deum omnipotentem?* Fortiter Sapiens: Spiritus sanctus disciplina effugiet fictum. neque habitare in eo pectore sapientia potest, à quo sapientia mater veritas exultat; neque Religionis in eo spiritus, à quo Religionis abest candor veri amoris symbolum. & verum illud: *Qui ingrediens duas vias, non habebit successus.* Grauiissima in omnem politicum communitio Prophetæ est: *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit cum venierit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra saluginis, & inhabitabili.* Benedictus

qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: & non timebit cum venerit aestus. Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Pravum est cor hominum & inscrutabile: quis cognoscet illud? ego Dominus scrutans cor, & probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum. Quis ponit carnem brachium suum, nisi qui prudentiae solertiaeque suae fidens, remedia à diuina fiducia non mutuatur, sed à rebus prouidè callideque à se excogitatis: quibus innixus blandoque lingua ac oculorum lusu, reliquos in suam sententiam subdola inescatione pertrahendos arbitratur? cum ipse ferè iisdem artibus cadat, à diuina manu temperatis: neque enim permittet Deus altas illum radices agere. *Spes namque hypocrita peribit, & cogitatio illius sterilis: & si in ramis in tempore germinauerint, infirmiter posita à vento commouebuntur, & à nimietate ventorum eradicabuntur. confringentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.*

Iob 8.

Iob 15.

Sap. 4.

Remedia.

Nihil in humanis sperare, nihil verum
hinc probamus & laudamus passim
quæ vel placent vel displicent ijs, quorum
aut potentiam veremur, aut beneficia spe-
ramus.

Nullius gratiam ambire, ne placens
studio à vero rectoq̃ue deflectamus.

Deum, & vocationis suæ bonum, ani-
marumq̃ue salutem in omnibus diebus
atq̃ue præ oculis habere: reliqua contem-
nere, hæc qui fecerit, stabit interitus
nec ceruices linguamq̃ue gratiæ flectet
à vero bonoq̃ue minis aut purpura terri-
bitur, aut præmio trahetur. Cogitet, ma-
iorem se esse Christi sanguine, hereditate,
præmio, quàm vt tam illustrem ani-
mam assimilatam Deo, aliorum compa-
rentiæ mancipet. à Deo solo mercedem
speret æternitate commensurandam, ta-
lem se esse qualis illo iudice censetur, nec
alium. nihilq̃ue ad demeriti meritq̃ue me-
suram humanam censuram addere.

Iuuerit in primis harum rerum studio-
sos ab omni nobilium consuetudine arce-
re. quòd horum ferè familiaritate cretcat
malum: & ad ea loca muniaq̃ue destinare.

in quibus talium materia negata est. nec parcendum si quando in hoc vitio deprehensi fuerint. omnisque omnino talium familiaritas vitanda est. & ab ipsa adeo Religione tanquam pestes refecandi, quotquot huic vitio obnoxij sunt. si Superiores fuerint, remouendi in solidum ab omnimunere erunt, & aliis minus noxiis occupandi.

Proderit recordatio monentis & interminantis Sapientis omnem duplici corde:

*Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & Ecclesi. 1
non scandalizeris in labijs tuis. attende in illis,
ne forte cadas, & adducas animam tuam inhono-
rationem, & reuelot Deus absconsa tua, & in
medio synagoga elidat te: quoniam cor tuum ple-
num est dolo & fallacia. Et imprecatio magni
Regis: Disperdat Dominus vniuersa labia dolo- Psal. 11.
sa, & linguam magniloquam. addit minas: Di- Psal. 51.
lexisti omnia verba precipitationis, lingua do-
losa. propterea Deus destruet te in finem, euellet
te, & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radi-
cem tuam de terra viuentium. Monetque om-
nes Apostolus: Qui vult vitam diligere, 1. Pet. 3
& dies videre bonos, coërceat linguam suam à
malo, & labia eius ne loquantur dolum.*

Admonendos vult Gregorius Magnus:
*Vt quàm grauis sit, quem cum culpa sustinent, 2. Ast.
dupliciter laborem agnoscant. dum enim de- par. 3.
cap. 12.*

G g 4

pre-

prehendi metuunt, semper improbas defensiones querunt, semper pauidis suspicionibus agitantur. Nihil autem est ad defendendum, puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius. nam dum falsitatem suam tueri conatur, duro cor labore fatigatur. hinc namque scriptum est, Labor laborum suorū operiet eos. hinc per Ieremiam dicitur, Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laborauerunt. audiant quod scriptum est, Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. fiducia enim magnæ securitatis, est simplicitas actionis. audiāt quod Scriptura testatur, Cum simplicibus sermocinatus eius. Deo enim sermocinari, est per illustrationem suæ præsentie humanis mentibus arcana reuelare. Cum simplicibus igitur sermocinatus dicitur: quia de supernis mysteriis illorum mentis radio suæ visuatiōis illuminat, quos nulla umbra duplicitatis obscurat.

CAPVT XXIX.

Aulici mores.

DVLCE Religionis venenum. Influxit hi ciuilitatis & vrbauitatis prætextu, vt inurbani inciuilesque iam habeantur, ac rusticis moribus, qui aulica illa aspergine non sunt tincti, Religionis nimirum

toxi-